

norden

SEKTORPROGRAM

Uddannelses- og forskningssamarbejdet

Det danske formandskab
for Nordisk Ministerråd 2010

Sektorprogram – Uddannelses- og forsknings samarbejdet

Det danske formandskab for Nordisk Ministerråd 2010

ANP 2009:766

© Nordisk Ministerråd, København 2009

ISBN 978-92-893-1957-7

Layout: Jette Koefoed

Fotos: forside: Photodisc;

s.4: Photodisc; s.6: Johannes Jansson; s.12: Magnus Fröderberg

s.16: Creas

Formandskabslogo: Majken Nysom, Tripledesign

Oplag: 1000

Tryk: Scanprint as

Trykt på miljøvenligt papir som opfylder kravene

i den nordiske miljømærkning.

Publikationen kan bestilles på www.norden.org/order og downloades fra norden2010.dk

Flere publikationer på www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18

1255 København K

Telefon (+45) 3396 0400

Fax (+45) 3311 1870

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18

1255 København K

Telefon (+45) 3396 0200

Fax (+45) 3396 0202

www.norden.org

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er et af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er politisk, økonomisk og kulturelt forankret og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Sektorprogram Uddannelses- og forsknings- samarbejdet

Det danske formandskab for
Nordisk Ministerråd 2010

**Norden som uddannelses- og
forskningsregion med fokus på
sprog, talent og kreativitet**

Indhold

- 5 Forord
- 7 Indledning
- 8 Norden som et sprogligt fællesskab
- 8 Norden som uddannelsesregion
– talenter skal udfordres og kvalitet
synliggøres
- 17 Norden som forskningsregion
– alle talenter i spil
- 21 Norden som region for kreativitet og
innovation

Forord

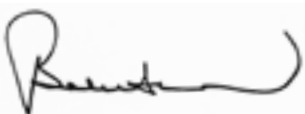
Som formandskabsland for Nordisk Ministerråd i 2010 vil Danmark fokusere på Norden som uddannelses- og forskningsregion med sprog, talent og kreativitet som omdrejningspunkter. Sektorprogrammet for uddannelse og forskning bygger videre på det danske formandskabsprogram for Nordisk Ministerråd 2010 med titlen „Norden i fremdrift“.

Som led i internationaliseringen er uddannelses- og forskningssamarbejde i stigende grad præget af samspil mellem nationale og internationale organer. Ved at videreudvikle og synliggøre de nordiske styrkepositioner inden for uddannelse og forskning er vi overbeviste om, at vi sammen kan komme længere, end de enkelte lande kan hver for sig. I denne sammenhæng er vores sproglige og kulturelle fællesskab en helt særlig styrke, som vi skal bevare som grundlag for det nordiske samarbejde såvel i Norden som i internationale fora.

Alle talenter skal udfordres, og kreativiteten skal stimuleres. I uddannelsessystemet er der brug for på samme tid at skabe gode muligheder for alle uddannelsessøgende og særlige udfordringer for de dygtigste og mest talentfulde elever og studerende. Udfordringen af talenter skal principielt ske i alle fag fra grundskole til universitet. En særlig udfordring for de nordiske lande er at få flere børn og unge til at interessere sig for naturvidenskab og efterfølgende vælge en karriere inden for dette felt. Med en konference vil Danmark sætte fokus på samspillet mellem talentudvikling og kreativitet i naturvidenskaben.

Der er international interesse for den høje kvalitet i videregående uddannelse og forskning i Norden. Konkurrencedygtighed for videregående uddannelse og forskning på det globale marked forudsætter en stor grad af gennemslagskraft. Danmark vil med en konference sætte fokus på, hvordan styrkepositioner inden for nordisk videregående uddannelse og forskning kan synliggøres og profileres i internationale sammenligninger.

I eftervirkningerne af den internationale finanskriser står vi i de enkelte nordiske lande over for store udfordringer de kommende år. Uddannelse og forskning er væsentlige indsatsområder, når vi skal omstille vore samfund til de nye udfordringer. Derfor foreslår vi under flere af programpunkterne i sektorprogrammet, at vi mellem de nordiske lande styrker udvekslingen af gode eksempler og erfaringer. Det kan føre til nye fælles nordiske initiativer eller til inspiration i de enkelte lande.

Bertel Haarder
Undervisningsminister

Helge Sander
Videnskabsminister

skun

spruta

språk säi

tionsmod

skrift

et

et

Norden som uddannelses- og forskningsregion med fokus på sprog, talent og kreativitet

Indledning

De nordiske lande og de nordiske landes velfærdsmodel har mange fælles træk. I alle nordiske lande er der fokus på, at hele uddannelsessystemet fra grundskole til videregående uddannelse og universitet har høj faglig kvalitet og uddanner unge med faglige og personlige kompetencer, som gør dem efterspurgt på det globale marked. Samspelet mellem uddannelse, innovation og forskning er af større betydning end nogensinde for konkurrencedygtigheden i en globaliseret verden og dermed muligheden for at bevare den høje velfærd. Målsætningen i de nordiske lande er, at flere unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse.

Den finansielle krise har haft stor indflydelse på beskæftigelsen i de nordiske lande. Mange mennesker med en lav eller ingen uddannelse har mistet deres job og mange nyuddannede – og ikke mindst dem med en høj uddannelse – har vanskeligt ved at komme ind på arbejdsmarkedet. En erfaringsudveksling om, hvordan de nordiske landes uddannelsessystemer hver for sig og sammen kan bidrage til at bringe ledige tilbage på arbejdsmarkedet, vil være nyttig.

Danmark vil fortsætte strategiarbejdet for uddannelse og forskning med henblik på – i slutningen af formandskabsperioden – at kunne præsentere en ny MR-U strategi for 2011–2013.

Ligeledes vil Danmark under sit formandskab fortsætte det fælles nordiske samarbejde om globaliseringsprocessen, der blev sat i gang af de nordiske statsministre i sommeren 2007.

Danmark vil følge og bidrage til det fælles nordiske samarbejde om at gennemføre topforskningsinitiativet og have fokus på projektets rolle i udviklingen af det nordiske forsknings- og innovationsrum NORIA. Formandskabet vil endvidere fortsætte arbejdet med gennemførelsen af de øvrige globaliseringsprojekter, som MR-U har ansvaret for, om henholdsvis profilering af Højere uddannelse i Norden, God oplæring for unge og voksne, eScience samt Helse og velfærd.

Norden som et sprogligt fællesskab

Det nordiske samarbejde bygger i høj grad på et kulturelt fællesskab, hvor sproget er helt centralt. Samtidig stiller globaliseringen store krav til fremmedsproglige kompetencer. Ud over en styrkelse af nabo-sprogsforståelsen er der i alle de nordiske lande behov for at udbrede interessen for en bredere fremmedsproglig fundering såvel i grund- og ungdomsuddannelserne som i de videregående uddannelser.

Danmark vil under sit formandskab:

- Gennemføre en uformel ministerkonference med sprog som tema.
- Iværksætte initiativer, der følger op på arbejdet med den nordiske sprogdeklaration, og herunder igangsætte en sprogkampagne, der har til formål at synliggøre det nordiske sprog- og kulturfællesskab for dermed at øge børns, unges og ikke mindst lærernes interesse for skandinaviske sprog.

Norden som uddannelsesregion – talenter skal udfordres og kvalitet synliggøres

Både i de nordiske lande og på europæisk plan er der gennem de senere år arbejdet med at skabe større og stærkere uddannelsesinstitutioner for at kunne håndtere de kommende års store udfordringer til uddannelsessystemet.

I Danmark er de erhvervsrettede videregående uddannelser blevet samlet i større og stærkere faglige miljøer, hvor over 100 studiesteder med mere end 60.000 studerende er samlet i otte professionshøjskoler/ University Colleges. Hertil kommer ni erhvervsakademier, to ingeniørhøjskoler samt journalist- og medieshøjskolen. Formålet med de nye institutioner er at styrke det teknisk-merkantile vækstlag, sikre bæredygtige administrative enheder og udvikle professionsbacheloruddannelserne, så de kan klare udfordringerne på fremtidens globale arbejdsmarked.

Ligeledes har Danmark i flere år arbejdet på at skabe færre, men større og stærkere og mere konkurrencedygtige universiteter. Antallet af universiteter er blevet reduceret fra tolv til otte, og samtidig er ledelsen på universiteterne blevet professionaliseret. Sideløbende hermed er der en dialog mellem universiteterne og den danske regering om omfanget af selvstyre på universiteterne. Dette er en udfordring, som de nordiske lande i fællesskab kan have glæde af at udveksle erfaringer om.

Det er afgørende, hvis de nordiske lande skal kunne klare konkurrencen i en globaliseret verden, at der både tilbydes videregående uddannelser af høj kvalitet til alle uddannelsessøgende, og at der satses på de dygtigste studerende. Danmark vil i løbet af formandskabet sætte fokus på, hvordan vi i Norden skaber gode miljøer for de dygtigste og mest talentfulde elever, studerende og forskere.

Uagtet den finansielle krise vil de nordiske lande, når konjunkturerne igen vender, stå med en demografi med relativt få i den erhvervsaktive alder. Den fælles udfordring bliver

- at markedsføre de nordiske uddannelsessystemers særlige fleksibilitet og høje kvalitet
- at øge de studerendes mobilitet over grænserne
- at kunne tiltrække og fastholde højtuddannet arbejdskraft inden for de nordiske landes erhvervsmæssige vækstområder
- at arbejde for, at arbejdstagere gennem tilbagevendende uddannelse og livslang læring fortsat besidder de kompetencer, som erhvervslivet efterspørger.

Det største af Nordisk Ministerråds programmer, Nordplus rammeprogrammet, virker i stor udstrækning som støtte for det nordiske uddannelsessamarbejde. Efter en indkøringsperiode på to år vil der i 2010 skulle gennemføres en evaluering af rammeprogrammet og administrationen heraf med henblik på, at der under det danske formandskab skal forberedes en beslutning om en eventuel forlængelse af programmet for perioden 2012–2015.

De nordiske lande lægger vægt på, at alle uddannelser fra grundskole til videregående uddannelse og universitet skal have høj kvalitet. Alle landene lægger desuden vægt på, at der eksisterer et sammenhængende fleksibelt uddannelsessystem, der giver mulighed for at skifte spor såvel vertikalt som horisontalt. Endelig lægger landene vægt på, at de resultater, der fremkommer ved uddannelsesforskning, bliver formidlet til de relevante dele af sektoren, således at alle resultater kan indgå i såvel det uddannelsespolitiske som det praktiske arbejde med at forbedre kvaliteten i uddannelserne og dermed sikre, at flere gennemfører en uddannelse. Derfor vil det danske formandskab igangsætte en proces, der sigter mod, at uddannelsesforskning og -formidling samt udvikling af nye metoder til samspil mellem forskning, uddannelse og praksis fremover får en central rolle i det nordiske samarbejde.

De praktiske musiske fag i folkeskolen

Globaliseringen giver særlige udfordringer med hensyn til at bevare konkurrenceevnen og velstandsniveauet i de nordiske lande, og skolerne kan medvirke til at løse disse udfordringer blandt andet ved at lære eleverne at være kreative, selvstændige og ansvarlige borgere. Her kan de praktiske musiske fag i folkeskolen spille en særlig rolle. Der er i de senere år kommet større fokus på betydningen af de praktiske musiske fag, og i Danmark har regeringen iværksat en handlingsplan for at styrke fagene.

De praktiske musiske fag har en værdi i sig selv og kan give eleverne væsentlige færdigheder. Samtidig kan fagene bidrage til elevernes almindelige dannelse, og fagene har en dimension, som kan indgå i undervisningen i andre fag. Resultaterne af det islandske formandskabs studie og efterfølgende ekspertmøde om kunstundervisningens rolle i de nordiske skolesystemer vil desuden indgå i det videre arbejde.

Danmark vil under sit formandskab:

- Gennemføre en analyse af praktiske musiske fag, herunder indholdet af læreplanerne for disse fag, i de nordiske lande.
- Undersøge, hvorledes den praktiske musiske dimension indgår i andre fag og på den baggrund overveje, om der er erfaringer og gode eksempler, der med fordel kan udbredes mellem de nordiske lande.

Specialundervisning

De nordiske velfærdssamfund tilbyder alle børn og unge en uddannelse, og børn med særlige behov kan få støtte, så også de kan gennemføre skolegangen og et uddannelsesforløb. Undersøgelser viser dog forskelle i de nordiske landes anvendelse af grundskolens specialundervisning såvel begrebsmæssigt som omfangsmæssigt og indholdsmæssigt.

Danmark vil under sit formandskab:

- Gennemføre en sammenlignende undersøgelse af de nordiske landes specialundervisnings- og støttetilbud til børn i grundskolen.
- Afholde en konference der på grundlag af undersøgelsens resultater belyser, hvilke modeller der fremmer en effektiv ressourceanvendelse og et bedre pædagogisk udbytte.

Ungdomsuddannelser

Under globaliseringsinitiativet „En god oplæring til unge og voksne“ indgår også initiativer, der specifikt er rettet mod ungdomsuddannelserne.

De nordiske lande har den målsætning, at flere unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse. Samtidig står de nordiske lande over for et fælles problem med manglende gennemførelse og for mange elever, der falder fra ungdomsuddannelserne.

Elevernes interesse og muligheder for at gennemføre en ungdomsuddannelse skal stimuleres. Gennem globaliseringsinitiativet færdiggøres i december 2009 et studie, der giver en oversigt over forskning om frafald i de nordiske landes uddannelsessystemer. Studiet kortlægger endvidere centrale politiske initiativer og satsninger for at nedbringe frafald, og det udpeger de mest vellykkede indsatser for at forebygge frafald.

Det er desuden vigtigt, at ungdomsuddannelserne tilrettelægges på en sådan måde, at det til stadighed kan sikres, at de, der gennemfører uddannelserne, besidder de kompetencer, som erhvervslivet efterspørger.

Danmark vil under sit formandskab:

- Udveksle erfaringer om de allerede gennemførte initiativer, og på baggrund af det afsluttede studies resultater og anbefalinger arbejde videre med forslag til konkrete tiltag, der har vist sig at medvirke til at reducere frafaldet på ungdomsuddannelserne.
- Arbejde videre med det nordiske projekt om sammenhængen mellem fremtidens kompetencebehov og erhvervsuddannelsernes indhold og opbygning.

Anerkendelse af erhvervsuddannelser i Norden

På de videregående uddannelser er der i dag et formaliseret samarbejde om anerkendelse af udenlandske uddannelser i form af NORRIC-netværket. Et lignende samarbejde på erhvervsuddannelsesområdet mellem relevante parter i de nordiske lande vil kunne bidrage til udveksling af erfaringer om anerkendelse af udenlandske erhvervsuddannelser, og det vil kunne bidrage til at nedbryde barrierer for mobilitet på det nordiske arbejdsmarked. Alle de nordiske lande arbejder med at udvikle og implementere nationale kvalifikationsnøgler på baggrund af European Qualifications Framework (EQF), hvilket vil medvirke til landenes gensidige anerkendelse af erhvervsuddannelser.

Danmark vil under sit formandskab:

- Arbejde for at der iværksættes et samarbejde mellem de nordiske lande med henblik på at etablere et viden- og ressourcenetværk og senere at oprette et formaliseret nordisk samarbejde om anerkendelse af erhvervsuddannelseskvalifikationer.

Professionsbacheloruddannelser

De nordiske landes velfærdssystemer er i disse år sat under pres, idet antallet af unge, der uddanner sig inden for traditionelle velfærdsuddannelser som sygepleje-, social-, pædagog- og læreruddannelser, ikke modsvarer det forventede behov. Et nyt globaliseringsinitiativ for 2010 peger på vigtigheden af at arbejde tværsektorielt med sundhed og velfærd f.eks i form af udvikling af nye kompetencer inden for velfærdsuddannelserne. Med henblik på at øge interessen for de traditionelle og evt. nye velfærdsuddannelser vil Danmark undersøge mulighederne for et udvidet nordisk samarbejde om professionsbacheloruddannelser inden for dette område.

Danmark vil under sit formandskab:

- Undersøge mulighederne for et udvidet nordisk samarbejde om professionsbacheloruddannelser inden for velfærdsområdet.

Universitetsuddannelser

Vi har i Norden en lang tradition for, at studerende fra de nordiske lande har kunnet søge ind på universiteter i de øvrige nordiske lande med henblik på at gennemføre en hel eller en del af en universitetsuddannelse. I dag lever vi i en globaliseret verden, hvor konkurrencen mellem universiteter er bredt langt ud over nordens grænser. De nordiske lande bør i fællesskab arbejde for også fremover at kunne tilbyde de studerende de bedste uddannelser og satse på et fortsat samspil mellem forskning, uddannelse og innovation.

I takt med internationaliseringen og et stigende antal studerende, der tager en del af deres uddannelse ved et eller flere udenlandske universiteter bliver det væsentligt at fokusere på, hvordan vore nationale uddannelsesregler og systemer for kvalitetssikring kan spille fleksibelt sammen med regler og systemer i andre lande. Og uden at vi må gå på kompromis med væsentlige fælles nordiske principper om f.eks lige adgang til uddannelse og krav om høj kvalitet i uddannelserne.

Vi har i Norden en oplagt mulighed for at styrke samarbejdet og erfaringsudvekslingen omkring udviklingen af vore uddannelsessystemer, regler og kvalitetssikringssystemer i lyset af den globale udfordring.

Danmark vil under sit formandskab:

- Med udgangspunkt i de konkrete erfaringer fra samarbejdet om fælles nordiske masteruddannelser sætte fokus på, hvordan vi får vores uddannelsessystemer, uddannelsesregler og kvalitetssikringssystemer i og uden for Norden til at spille bedre sammen.

Nordisk Master – Nordiske partnerskaber for høj kvalitet

Samarbejdet om nordiske masteruddannelser skal fortsættes og udbygges. De nordiske masterprogrammer skal fortsat være af høj kvalitet og forankret i stærke forskningsmiljøer. Nordiske masteruddannelser skal bidrage til at udfordre talenter og skabe et nordisk rum for mobilitet, hvor de studerende kan hente inspiration fra forskellige forskningsmiljøer. Norden er et forholdsvis lille uddannelsesområde, og der kan med fordel samarbejdes om de små fag, hvor både søgningen blandt de studerende og antallet af undervisere er begrænset. For at skabe kritisk masse og høj kvalitet både på uddannelserne og i de tilhørende forskningsmiljøer vil formandskabet arbejde for en konsolidering af de små universitetsfag for at kunne fastholde væsentlige kompetencer i Norden.

Danmark vil under sit formandskab:

- Arbejde videre med at udbygge programmet og kvalitetssikringen af nordiske masteruddannelser.
- Arbejde for en konsolidering af de små universitetsfag i regi af Nordisk Master.

Nordiske styrkepositioner i globale sammenligninger

Konkurrencedygtighed på det globale marked for videregående uddannelse og forskning forudsætter en høj grad af gennemsigtighed både for den enkelte uddannelsesinstitution og for Norden som helhed. Der er derfor et stadig stærkere behov for at synliggøre profiler, rammer og resultater. Den høje kvalitet af videregående uddannelse og forskning, som på forskellig vis karakteriserer de nordiske uddannelsesinstitutioner, er i høj kurs internationalt. I internationale sammenligninger kan det dog være vanskeligt at dokumentere og dermed profilere nordisk verdensklasse. Danmark planlægger at sætte fokus på „ranking“ som instrument til profi-

lering og markedsføring af nordiske videregående uddannelser og forskning, hvor erfaringer fra EU-projekter vil blive inddraget.

Danmark vil under sit formandskab:

- Afholde en konference, som sætter fokus på profileringen af nordiske styrkepositioner inden for nordisk videregående uddannelse og forskning i globale sammenligninger.

Livslang læring, kompetenceudvikling og flexication

Uddannelse slutter ikke, når man forlader uddannelsesinstitutionen med et eksamensbevis i hånden. Der er i dag behov for livslang læring, hvis man skal begå sig i en globaliseret verden. Og der er behov for, at man undervejs i sin uddannelse kan skifte retning, hvis man får lyst til at følge et andet spor. Men uddannelsessystemerne er fortsat præget af forskelle i optagelseskrav. Dette gør det vanskeligt at skifte studieretning eller erhverv, fordi studietiden ofte forlænges. Der skal etableres et fleksibelt uddannelsessystem, som anerkender realkompetencer, og som giver bedre mulighed for tilbagevendende uddannelse. Målet er „flexication“, hvilket indebærer fleksible, sammenhængende uddannelser med smidige overgange både horisontalt og vertikalt, anerkendelse af kvalifikationer og mulighed for mobilitet mellem uddannelser og mellem lande. Flexication forudsætter aktiv deltagelse af arbejdsmarkedets parter.

Danmark vil under sit formandskab:

- Arbejde med videreudvikling af effektive strategier for voksnes fortsatte deltagelse i livslang læring, herunder e-læring.
- Arbejde for et styrket samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder med henblik på fortsat at kunne sikre tilstedeværelsen af en kompetent arbejdsstyrke til gavn for erhvervslivets globale konkurrenceevne.
- Gennemføre en nordisk kortlægning af overgange mellem ungdomsuddannelser og videregående uddannelse samt overgange på tværs af uddannelser med henblik på at øge fleksibiliteten.

Norden som forskningsregion – alle talenter i spil

Forskning og forskningssamarbejde sker i stigende grad over landegrænser. Det stiller krav om et fleksibelt samspil mellem nationale og internationale forskningsorganer. Der er blandt de nordiske lande et tæt samarbejde inden for forskningsområder, hvor Norden har en særlig styrke. Sideløbende med det nordiske forskningssamarbejde er der ligeledes et meget tæt samarbejde mellem EU-landene. En forudsætning for, at Norden og EU på længere sigt kan fungere som ét forskningsområde, er en bedre sammenhæng mellem de nationale forskningsprioriteringer og prioriteringerne i Norden henholdsvis i EU. I denne forbindelse er det væsentligt at have fokus på de barrierer, der er for, at nationale forskningsråd i højere grad kan bidrage til både fælles nordiske og fælles europæiske forskningssatsninger.

Udvikling af nordisk forskningssamarbejde

De nordiske lande har god gavn af et samarbejde inden for forskningsområdet. Og der er igennem de seneste år taget væsentlige initiativer til yderligere at styrke samarbejdet og udviklingen af det nordiske forsknings- og innovationsrum (NORIA).

Der er i forlængelse af erfaringerne fra topforskningsinitiativet sat fokus på governance spørgsmålet, når det gælder et effektivt samarbejde over landegrænser om forskning. Det er vigtigt, at de nordiske institutioner og de nordiske landes forskningsfinansierende organer kan spille effektivt sammen. Dette arbejde skal afsluttes og implementeres.

Topforskningsinitiativet om klima, miljø og energi har været et af de største fælles nordiske forskningsprojekter. Det er afgørende, at projektet gennemføres og implementeres på den mest effektive måde.

Topforskningsinitiativet er også et væsentligt element i udviklingen af det nordiske forsknings- og innovationsrum (NORIA).

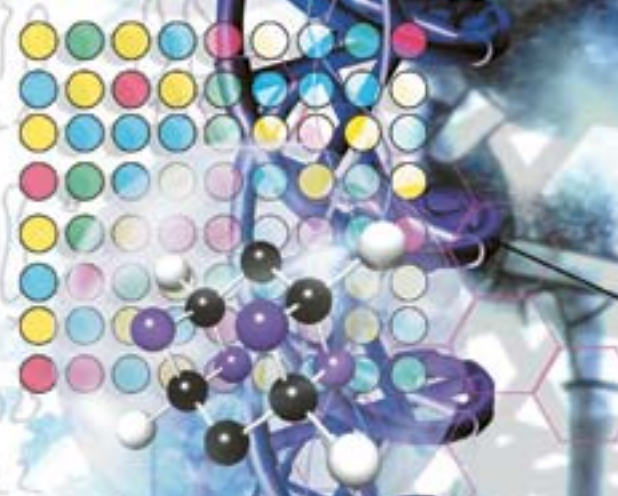
Siden foråret 2008 har de nationale forsknings- og innovationsfinansierende organer fra Sverige, Norge, Island, Finland, Letland, Litauen og Danmark med støtte fra NordForsk arbejdet på at etablere NORIA-net på forskellige områder, f.eks LILAN (Living Labs Nordic). Programmet skal styrke de nordiske landes arbejde med at implementere NORIA gennem tilskud til forskning og innovation ved anvendelse af living labs med fora fra mindst tre af de deltagende lande gennem bl.a. IKT infrastruktur og forskning i living labs konceptet.

A + C + G + T = 1

A

G

Danmark vil under sit formandskab:

- Sikre at konklusionerne fra governanceprojektet om det nordiske forskningssamarbejde i forbindelse med topforskningsinitiativet indarbejdes i landenes og Nordisk Ministerråds samarbejdspraksis på forskningsområdet.
- Arbejde videre med at sikre en effektiv implementering af topforskningsinitiativet som nordisk initiativ bl.a. også på den europæiske scene.
- Arbejde videre med udviklingen af NORIA-net og forberede grundlaget for en evaluering heraf.

Forskermobilitet og –karriere

For at Norden kan få det fulde udbytte af sine talenter, skal der gøres en indsats for at understøtte forskeres mobilitet. Arbejdet med at identificere og fjerne barrierer for forskermobilitet i Norden vil efterfølgende kunne fungere som inspiration for de bestræbelser, der foregår på europæisk plan for at nedbryde barrierer for forskermobilitet. Samtidig viser alle erfaringer, at kvinder er tilbageholdende med at gøre karriere inden for forskningsverdenen. Der er derfor brug for klare rollemodeller.

Danmark vil under sit formandskab:

- Arbejde for at identificere og adressere barrierer for forskermobilitet i Norden.
- Undersøge om, det er hensigtsmæssigt via NordForsk at arbejde for et nordisk forskerkarriereprogram, der kan understøtte dannelsen af klare rollemodeller.

Effektiv formidling af ny viden og teknologi til private virksomheder

I flere af de nordiske lande har der i mange år været en sektor af institutter, som har fungeret som formidlere af ny forskningsbaseret viden og teknologi og som rådgivere for især private virksomheder. Det er institutter som Teknologisk Institut i Danmark, SINTEFF i Norge eller VTT i Finland. Samspejlet mellem institutterne og universiteterne ændrer sig i disse år, ligesom kravene øges i forhold til internationalisering og samarbejde over landegrænser. Gennem en koordineret indsats i de nordiske lande kan de teknologiske institutter styrkes.

Danmark vil under sit formandskab:

- Gennemføre en analyse af mulighederne for et tættere nordisk samarbejde om den teknologiske infrastruktur, som landene stiller til rådighed for de enkelte landes erhvervsliv, herunder analysere mulighederne for at styrke samarbejdsrelationerne blandt centrale aktører.
- Afholde en konference, der skal følge op på analysernes resultater med henblik på at kunne fremlægge operationelle og konkrete forslag til faglige og teknologiske indsatsområder, der kan samles i fælles nordiske styrkepositioner.

Grænseløse innovationsnetværk

Forskning og innovation sker i stigende grad i netværk og partnerskaber mellem universiteter, forskningsinstitutioner og private virksomheder. Den udvikling ser vi også i de andre nordiske lande, hvor der i stigende grad etableres nationale forsknings- og innovationsnetværk til fremme af samarbejde mellem forskning og erhvervsliv. I flere lande er netværkene veludbyggede. Virksomhederne har behov for at kunne begå sig i den globale konkurrence om teknologi og viden og for at kunne indgå i netværk og partnerskaber med virksomheder og videninstitutioner i andre lande. Derfor er der brug for at gøre det lettere for virksomhederne at finde de rette netværk og samarbejdspartnere i de andre nordiske lande.

Danmark vil under sit formandskab:

- Gennemføre en analyse, der skal skabe overblik over innovative netværk mellem forskning og erhverv i de nordiske lande.

Forskningsinfrastruktur

Det danske formandskab vil sætte fokus på fælles nordiske interesser inden for forskningsinfrastruktur. I nordisk regi vil det være en fordel at samarbejde om visse dele af infrastrukturområdet. Det gælder f.eks. områder som ensartede regler for opbevaring af videnskabelige data, eScience som nordisk globaliseringsprojekt og en fælles nordisk evaluering af medlemskaber af konventionsbårne internationale infrastruktur-samarbejder. NordForsks initiativ om fælles anvendelse af infrastruktur og fælles deltagelse i internationale infrastrukturer er yderligere et vigtigt element i det videre arbejde med udvikling af NORIA.

Danmark vil under sit formandskab:

- Undersøge muligheden for via NordForsk at få etableret en fælles nordisk evaluering af deltagelsen i internationale infrastruktursamarbejder.
- Følge op på de endelige beslutninger om eScience som nordisk globaliseringsprojekt efter NordForsk oplæg i foråret 2010.

Norden som region for kreativitet og innovation

For at bevare de nordiske landes konkurrencedygtighed er der fortsat behov for både at styrke de kreative og innovative kompetencer hos befolkningen og for at fremme samarbejdet mellem virksomhederne og de nordiske landes forsknings- og innovationsmiljøer. Der skal sættes fokus på, hvordan de innovative kompetencer kan styrkes med henblik på at forbedre grundlaget for en aktiv udvikling af den innovative kapacitet i alle dele af Norden bl.a. for at bidrage til mere gunstige eksistensvilkår i yderdistrikterne. Ikke mindst er gode rammebetingelser inden for det naturvidenskabelige område væsentlige for kreativ tænkning og talentudvikling.

Iværksætterkompetencer og voksenuddannelser

I de nordiske lande bidrager voksen- og efteruddannelserne til at sikre en løbende opkvalificering af arbejdskraften – det gælder både alment og fagligt. Det er samtidig afgørende, at efteruddannelse også giver kompetencer, der fremmer nytænkning og udvikling i forhold til processer, produkter og services i alle dele i samfundet. Der skal sættes fokus på, hvordan de innovative kompetencer kan styrkes med henblik på at forbedre grundlaget for en aktiv udvikling af den innovative kapacitet i Norden.

I forbindelse med det nordiske samarbejde om EU's Østersøstrategi er der fra nordisk side lagt vægt på den særlige udfordring, som Norden har i forhold til entreprenørskab. Danmark har ansvaret for det videre arbejde med temaet „Promote young entrepreneurs“.

Som led i globaliseringsinitiativet for „En god oplæring til unge og voksne“ bliver der i 2010 gennemført et nordisk komparativt studie om kreativitet, innovation og entreprenørskab i uddannelserne. Med udgangspunkt i dette studies resultater og anbefalinger, vil der blive arbejdet videre med dette område. Blandt andet har der siden 2007 hvert år været afholdt fællesnordiske sommerskoler for 250 unge med entreprenørskab som emne.

Danmark vil under sit formandskab:

- Med bistand fra eksperter udarbejde et debatoplæg og en handlingsplan for styrkelse af de innovative kompetencer i voksenuddannelserne i Norden.
- Bygge videre på de initiativer, som Nordisk Ministerråd tidligere har gennemført i forhold til entreprenørskab og gennemføre en sommerskole i 2010 på dansk grund.

Talentudvikling og kreativitet i naturvidenskab

I forlængelse af det svenske og det islandske formandskabs fokus på kreativitet vil det danske formandskab sætte fokus på talentudvikling og kreativitet inden for naturvidenskab.

Flere af de nordiske lande har, for at imødekomme en fælles udfordring i form af en relativ ringe interesse for naturvidenskab og teknik blandt børn og unge, iværksat nationale strategier og engageret sig i talentkonkurrencer på nationalt og internationalt niveau. Dette forventes at kunne fremme interessen for naturvidenskab og teknik ved at tydeliggøre for børn og unge, at naturvidenskab i højeste grad er en kreativ proces, som ofte går på tværs af de klassiske faggrænser. Rekrutteringen til de naturvidenskabelige uddannelser skal styrkes, og flere skal gennemføre uddannelsen. Nye kombinationsuddannelser skal sikre et bedre match mellem de unges interesser og arbejdsmarkedets behov.

Gode rammebetingelser både økonomisk og fysisk skal fremover sikre en stærk dansk naturvidenskabelig base, der er i stand til at tiltrække og fastholde de absolut bedste såvel danske som internationale forskningstalenter. Gode rammebetingelser for naturvidenskab skal styrke mulighederne for internationalt samarbejde, og forskningsmiljøerne skal kunne deltage aktivt i den internationale arbejdsdeling ved opbygning af nye større forskningsinfrastrukturer.

Danmark vil under sit formandskab:

- Gennemføre en kortlægning af de nordiske landes arbejde med talentudvikling og kreativitet i relation til naturvidenskab.
- Gennemføre en konference på det nyligt indviede Mærsk Mc-Kinney Møller Videncenter i Sorø med inddragelse af de ressource-, viden- og talentcentre for naturvidenskab, som findes i flere nordiske lande. Ved konferencen drøftes fælles nordiske tiltag, som kan fremme talentudvikling og kreativitet i uddannelse og forskning inden for naturvidenskab.

Norden – en bæredygtig region

Som led i de nordiske landes arbejde med strategien for Hålbart udvikling fra 2008 skal også uddannelses- og forskningssektoren inddrage begrebet bæredygtig udvikling.

Det danske formandskab vil benytte FN's klimatopmøde i København i december 2009 som afsæt for det videre arbejde med at inddrage klima og bæredygtig udvikling i uddannelserne. Den nordiske Klimadag 2009 har

allerede spillet en rolle i denne sammenhæng. Der skal i det videre arbejde sættes på kvalitet i uddannelserne og på at udnytte sammenhængen mellem det formelle uddannelsessystem og den uformelle læring.

Danmark vil under sit formandskab:

- Afholde en nordisk konference, der sigter mod udveksling af erfaringer for, hvordan man i praksis kan inddrage bæredygtig udvikling i alle uddannelser og på alle uddannelsesniveauer.

Nordens yderdistrikter

Der vil altid være særlige udfordringer for yderområderne, når det gælder uddannelse, innovation og beskæftigelse. Den nordiske regionalpolitik er præget af globaliseringens konsekvenser. I Nordens yderområder er det derfor til stadighed en udfordring at fastholde befolkningen og beskæftigelsen og dermed sikre velfærd og udvikling.

Danmark vil under sit formandskab:

- Via Nordisk Børne- og Unge Komite arbejde med at styrke demokrati og medbestemmelse i yderdistrikterne.
- Arbejde med udviklingspotentialer, som kan være med til at tiltrække og fastholde unge og iværksættere, og som kan skabe gunstigere livsvilkår i distrikterne.

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

Videnskabsministeriet

Bredgade 43
DK 1260 København K
Telefon: +45 3392 9700

Undervisningsministeriet

Frederiksholms Kanal 21
DK 1220 København K
Telefon: +45 3392 5000

ANP 2009:766
ISBN 978-92-893-1957-7

